MAATALOUS

Suorat hylkypäätökset ovat kalliita ja tappavat aloittelevan toiminnan alkuunsa. **KANSANEDUSTAJA TIMO HEINONEN**

Hormonilöytö johti sianlihan takaisinvetoon Tanskassa

Tanskan elintarviketurvallisuusvirasto löysi viime viikolla kiellettyä DES-hormonia yhdestä tanskalaisesta teurassiasta. Löytö tehtiin rutiinitarkastuksessa Danish Crownin teurastamossa Sæbyssä.

Löydön takia tutkimuksia laajennettiin, mutta muista sioista ei löytynyt hormonijäämiä.

Koko lihaerä vedettiin kuitenkin markkinoilta.

Tällä viikolla tanskalaista sianlihaa on löydön takia vedetty markkinoilta myös Ruotsissa. Siellä toimenpide koski 11,5 tonnin erää.

”Tämänhetkisen tiedon mukaan kyseistä lihaa ei ole tuotu Suomeen”, Eviran raja- ja luomuvalvontayksikön johtaja **Tiina Lapveteläinen** kertoi torstaina.

Synteettistä dietyylistilbestroli (DES) -hormonia käytettiin Tanskassa 1970-luvulle saakka kasvunedistäjänä lihantuotannossa. Nykyään se on kielletty, eikä sitä ole löytynyt eläimistä vuosiin.

SATU LEHTONEN

Villisiat levittävät afrikkalaista sikaruttoa.

Latviasta löytyi taas afrikkalaista sikaruttoa

Latviasta on löytynyt uusia ASF (afrikkalainen sikarutto) -tapauksia. Maanantaina valmistuneet testit osoittivat, että kaksi villisikaa oli sairastunut tautiin.

Venäjä keskeytti sikojen ja sianlihan tuonnin koko EU-alueelta sen jälkeen, kun Liettuasta raportoitiin alkuvuonna ASF-tapauksista.

Tähän mennessä tauti on Liettuassa todettu seitsemässä villi- ja kolmessa kesysiassa.

SATU LEHTONEN

Viljapassiin lisää luomuyksityiskohtia

Vilja-alan yhteinen lähete, viljapassi, muuttui keväällä hiukan. Muutokset koskevat luomutuotantoa.

Viljapassi otettiin käyttöön vuosi sitten. Sitä käytetään tietojen siirrossa, kun viljaerä myydään ja toimitetaan tilalta vastaanottajan varastoon.

Yrityksillä on aiemmin ollut monenlaisia lomakkeita ja käytäntöjä. Yhtenäinen lomake tehostaa tiedonkulkua ja vähentää täyttövirheitä.

Viljapassia käyttävät tällä hetkellä Altia, A-Rehu, Fazer Mylly, Hankkija, Helsingin Mylly, Kinnusen Mylly, Kesko, Laihian Mallas, Myllyn Paras, Raisioagro, Suomen Viljava, Viking Malt ja Y-Agro.

Viljelijä saa viljapassin yleensä esitäytettynä viljan ostajalta. Hän täydentää tuotantoa koskevat tiedot.

Kuljettaja kirjaa passiin kuljetukseen liittyvät tiedot sekä tiedot edellisistä lasteista.

Vastaanottaja kuittaa kuorman vastaanotetuksi, kun se toimitetaan perille.

Uudistetussa viljapassissa kysytään luomutuotannosta tuotantotapaa, valvontaviranomaisen tunnusta sekä erätunnusta. Jatkossa oikein täytetty viljapassi korvaa luomuehtojen vaatiman vaatimuksenmukaisuusvakuutuksen ja saateasiakirjan.

Uusittu viljapassi otetaan vaiheittain käyttöön syksyllä 2014. Siksi viljapassilomakkeita voi aluksi olla käytössä kahdenlaisia.

SATU LEHTONEN

Pässiaseman luvat hylättiin

Päätöksestä on tekeillä valitus. Lammassektori nousi puolustamaan hanketta.

Lopelle kaavaillun pässiaseman kaikki lupahakemukset hylättiin aluehallintovirastossa.

HH Embryo Oy:n markkinointijohtaja ja pässiasemaprojektin koordinaattori **Mikko Ranta** kertoo, että päätöksestä on tekeillä valitus.

Ranta pelkää, että tilanteen vuoksi menetetään lampaiden lisääntymisessä kriittinen syksy. ”Päätöksen tehnyt lääninelläinlääkäri on lomalla, emmekä tiedä, milloin saamme uuden päätöksen. Tällä menolla otollinen kausi menee ohi.”

Tavoitteena helpottaa vientiä ja tuontia

Pässiasemaprojektin tavoitteena on mahdollistaa uuden lammasaineksen tuonti ja helpottaa suomenlampaan vientiä ulkomaille.

Mikäli luvat saadaan, Suomessa voitaisiin kerätä hollantilaisista texel-pässeistä siementä vientiin.

”Meillä olisi tilaa pässiasemalle, toisin kuin pääyhteistyökumppaneillamme Hollannissa. Heiltä taas saamme tarvittavat myyntikanavat.”

Kallis hylkäys ilman ohjeistusta

Ranta on pahoillaan siitä, ettei projektille herunut viranomaistaholta tukea tai neuvontaa.

”Päätöksentekijät ovat vedonneet kiireisiin ja sen varjolla jättäneet meidät yksin. Saamiemme hylkäävien päätösten jälkeenkään ei ole selvää, mitä pitäisi nyt käytännössä tehdä, jotta hakemus saataisiin läpi.”

Suomen ensimmäinen pässiasema lupia vaille valmis

HH Embryo Oy on rakentanut Lopelle Kanta-Hämeeseen Suomen ensimmäisen pässiaseman.

Sen avaamiseen tarvi[illegible] luvat ovat na[illegible]

toon. Pässiasema vahvistaisi myös suomenlampaan vientiä.”

Yritys sai vahvistusta [illegible]

MT kertoi pässiasemaprojektin etenemisestä viime keskiviikon lehdessä.

Projektin etenemistä vaikeuttavat myös byrokratian kustannukset.

”Jokainen kielteinen päätös maksaa 516 euroa ja nyt saimme niitä kolme. Kun sellainen voidaan lätkäistä niskaan ilman minkäänlaista ohjeistusta, kuka uskaltaa lähteä yrittämään?”

”Olemme panostaneet jo paljon ja tehneet kaiken omalla rahalla. Päätöksenteon ei pitäisi perustua estämiseen, vaan yhteistyöhön”, Ranta linjaa.

Uutta eläintautilakia tulkitaan EU-maissa Rannan mukaan kirjavasti. ”Suomessa eri eläinlajien siemenannokset on säilytettävä eri huoneissa, vaikka ne säilötään sinänsä steriileissä olosuhteissa – nestemäisessä typessä. Silti ne saa pakata esimerkiksi samaan autoon. Hollannissa yksikkö on varastohuoneen sijaan säiliö, jossa siemenannokset ovat.”

”Nyt on aika auttaa lammastaloutta”

Kielteinen päätös on havahdutanut tuontiaineksesta riippuvaisen lammassektorin.

Texel-yhdistys on kirjoittanut vetoomuksen pässiaseman puolesta.

MTK:n lammasjaoston puheenjohtaja ja jalostuslampolan omistaja **Outi Sirola** pitää projektia merkittävänä suomalaiselle lammastaloudelle.

”Olemme kipeästi kaivanneet toimijaa lampaiden keinosiemennyskentälle, eikä muista jalostusyhdistyksistä ole löytynyt projektin toteuttamiseen halukkuutta, koska ne panostavat enemmän muihin tuotantoeläimiin.”

Sirolan mukaan tuonnin hankaloituminen vaikuttaa suoraan alan kannattavuuteen. ”Jos siementä ei saada, sukusiitosaste nousee ennen pitkää ja tämä homma loppuu.”

Nykyinen malli, jossa tilat hankkivat jalostuseläimensä ulkomailta itse, on Sirolan mielestä kuormittava ja kallis vaihtoehto niin viranomaisten kuin tilojenkin kannalta.

”Olisi viranomaisillekin helpompaa valvoa yhtä toimijaa. Lisäksi nykyinen malli on tautiturvallisuuden kannalta erittäin riskialtis.”

Pässiasemaprojektiin liittyvien lupaongelmien ratkaisemiseksi ja lampaiden keinollisen lisääntymisen helpottamiseksi on suunnitteilla kokous MTK:n tiloissa heinäkuun aikana. Paikalle on kutsuttu lammassektorin toimijoiden lisäksi ministeriön, aluehallintoviraston ja Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran edustajia.

”Tahdomme päättäjien tietävän, että nyt on aika auttaa lammastaloutta”, Ranta toteaa.

Kansanedustaja moittii menettelyä

Kansanedustaja **Timo Heinonen** (kok.) moittii pässiasemaprojektin viranomaismenettelyä.

”Suorat hylkypäätökset ovat kalliita ja tappavat aloittelevan toiminnan alkuunsa. Hakija on toiminut taiteen sääntöjen mukaan ja lupahakemukset on hoidettu asianmukaisesti.”

Heinonen on valmistellut maatalousministerille asiasta kirjallista kysymystä ja toimenpidealoitetta. ”On mietittävä, onko tässä kyse isommastakin toimintatapoihin liittyvästä ongelmasta, mitä pitäisi muuttaa.”

Heinonen uskoo, että lammastalouden tukeminen on tärkeää.

”Näen, että Suomessa on tulossa ruuan ja lähiruuan renessanssi, mutta asian tiimoilta on vielä paljon tehtävää. Meidän on mietittävä, mikä on turhaa ja mikä välttämätöntä. Ei viranomaisten tehtävä ole ainakaan vaikeuttaa tätä muutosta.”

TUULIKKI VIILO

Sikiävä suomenlammas kiinnostaa Kiinassa asti

KANGASALA (MT)

”Meillä on tarve kohentaa lammastalouden tuottavuutta. Yksi keino siihen on hedelmällisyyden parantaminen”, toteaa **Mingjun Li**.

Eläinbiologian professori Li Xinjiangin kotieläintutkimuksen akatemiasta on tullut kahden kollegan kanssa tutustumaan suomalaiseen lammastutkimukseen ja -talouteen.

Suomenlammas kiinnostaa kiinalaisia tutkijoita rodun sikiävyyden vuoksi. Suomenlampaat saavat yleisesti kolmosia. Yhdestä karitsoinnista kasvava lihamäärä voi olla varsin suuri, vaikka yksittäiset eläimet eivät kasvakaan sellaisiksi lihaskimpuiksi kuin varsinaiset liharodut.

Xinjiangissa, uiguurien asuttamassa maakunnassa Länsi-Kiinassa, lammas on tärkeä eläin. Tyypillisellä tilalla on 40–50 lammasta ja viljanviljelyä lisäksi, Li kertoo.

Lampaat laiduntavat enimmäkseen luonnonlaitumilla. Olot ovat paikoin todella karut, ilmasto vaihtelee viileistä vuoristoista aavikoihin.

Villaa, taljoja ja perinnemaisemaa

Hieman toisenlaista kuin Aholaidan tilalla Kangasalla. Täällä **Satu Alajoen** ja **Pasi Aholaidan** 70 uuhen katras viihtyy tilan rehevissä perinnebiotoopeissa.

Joutilaat uuhet on viety kesäksi lähes 50 hehtaarin saarilaitumelle, missä ne rikastuttavat paitsi luontoa, myös saaren kesämökkiläisten elämää.

Lampaat ovat myös villalankoja ja taljoja varten, joita tilalta myydään. Lisäksi ne ovat yksi vetonaula tilalla vieraileville maatilamatkailijoille.

Lampaiden pito alkoi viisi vuotta sitten, Alajoki kertoo. Luomussa on oltu vuodesta 2012. Tänä kesänä valmistuu uusi lampola, joka mahdollistaa entistä suuremman katraan.

Vastustuskyky scrapielle puuttuu

Kun kiinalaiset pääsevät pässilaitumelle, kiinnostus viriää: ruskea Aholaidan Henry olisi kaupan.

Lampaiden vienti ei kuitenkaan ole aivan yksinkertaista.

Kiinnostusta suomenlampaan hedelmällisyyttä kohtaan riittää muuallakin kuin Kiinassa. Joka vuosi tiedusteluja tulee 10–15 maasta, kertoo lammaseläinlääkäri **Johanna Rautiainen**.

RAMI MARJAMÄKI

Xinjiangin kotieläintutkimuksen akatemian johtaja Lijian Wang ihastelee kesyjä suomenlampaan ja ahvenanmaanlampaan pässejä Aholaidan tilalla. Vasemmalla Satu Alajoki, oikealla MTT:n tutkija Menghua Li, taustalla Juha Kantanen.

Satu Alajoki myy omien lampaiden taljoja tilalta.

Joutilaat uuhet pääsevät kesäksi lähes 50 hehtaarin metsälaitumelle Vesijärven Palosaareen.

Niin ihmiset kuin eläimet on kuljetettava saareen veneellä. Laiturilla Pasi Aholaita.

> Emme tiedä geenejä vielä. Meillä on paljon dataa, analyysi on käynnissä. Saa nähdä, kuinka monimutkaista se on.«
>
> **JUHA KANTANEN**

Todennäköisin keino olisi sperman vienti, mutta toistaiseksi Suomessa ei ole yhtään vientiluvallista spermankeräysasemaa.

Vientiä rajoittaa myös suomenlampaan mahdollinen perinnöllinen alttius scrapietaudille. Useimmat maat suosivat tuonnissa vastustuskykyisiä rotuja. Suomenlammas kuuluu rotuihin, joilla ei ole perinnöllistä vastustuskykyä scrapielle.

Scrapieta on syynätty EU:ssa erityisen tarkkaan, koska kyseessä on bse:n eli hullun lehmän taudin kaltainen, eläimen aivoja rappeuttava tauti. Kaikki tiloilla kuolleet tai lopetetut yli 18 kuukauden ikäiset lampaat tutkitaan scrapien varalta.

Toisin kuin bse, scrapie ei kuitenkaan tartu ihmiseen. Se on tunnettu yli 200 vuoden ajan. Suomessa klassista scrapieta on tavattu vuohilta, lampailta muutama tapaus taudin epätyypillistä muotoa.

Hedelmällisyysgeenit selville

Suomessa lammastutkijat yrittävät selvittää rodun hedelmällisyyden periytyvyyttä, kertoo kiinalaisryhmän isäntä, kotieläingenetiikan professori **Juha Kantanen** Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksesta MTT:stä.

Tieto perintötekijöistä helpottaisi suomenlampaan ominaisuuksien hyödyntämistä risteytyksissä.

”Tutkijoiden ammattitaito on koetuksella”, Kantanen kuvailee haastetta. Kyse ei ole pelkän yhden geenin löytämisestä, vaan todennäköisesti hedelmällisyyden taustalla on monta tekijää.

”Emme tiedä geenejä vielä. Meillä on paljon dataa, analyysi on käynnissä. Saa nähdä, kuinka monimutkaista se on.”

HENRIK SCHÄFER

Sudet kaivautuivat petoaidan ali Tohmajärvellä

Kolme kuollutta lammasta löytyi heinikosta, kadonneita selvitetään

Lammastilallinen **Helinä Leppänen** koki kauhujen aamun keskiviikkona, kun hän rankkasateisen yön jälkeen meni lammasaitaukselle Tohmajärven Kaurilan kylässä: Sudet olivat kaivautuneet toimivan petoaidan alitse ja tappaneet ainakin kolme lammasta.

”Mittasin heti aamulla jännitteet aidasta, ja se löi täyttä iskua. Tutkimme petoasiantuntija **Jukka Kolehmaisen** kanssa jälkiä ja näytti siltä kuin eläin olisi saanut yhdessä kohtaa kaivaessaan iskun, pompannut taaksepäin ja vain siirtynyt seuraavaan kohtaan kaivamaan”, Helinä Leppänen kertoo.

Hän on pitänyt uhanalaisia kainuunharmaita yhdeksän vuotta ja keskittynyt niiden jalostustoimintaan.

Menetyksestä tekee entistäkin suuremman se, että kolmesta kuolleena löydetystä lampaasta kaksi oli tilalle ostettuja, toiselta puolen Suomea tuotuja lampaita. Toinen niistä oli kantava ja toiselta jäi orvot karitsat.

Yksi kuolleista oli kantava suomenlammas.

”Vaikka saisin rahallisen korvauksen kolmesta menetetystä lampaasta, se ei korvaa kohtuun kuolleita, ei ylimääräistä työtä eikä raatokeräilyä. Nyt joudun joka yöksi laittamaan eläimet sisälle, en pääse edes pesemään lampolaa eikä ole kesälomasta tietoakaan”, puuskahtaa sairaslomaa järkytyksen takia hakemaan joutunut Leppänen.

”En ole taipuvainen petovihaan. Tällä hetkellä vain ei ole helppoa työskennellä lampaiden kanssa. Näyttää siltä, että ilmaston lisäksi eläimetkin ovat sekaisin.”

Yleensä susipentue lähtee liikkeelle vasta heinä–elokuun vaihteessa. Nyt arviolta kahden aikuisen ja kahden pennun ryhmä on ollut saalistamassa kuukauden etuajassa.

Loput yhteensä 300 lampaan laumasta olivat keskiviikkona väsyneitä, eivät jaksaneet laiduntaa päivälaitumellaan lainkaan.

”Myös ripulia havaitsin, mikä kertoo, että lampailla on ollut paniikki”, Leppänen kuvaa.

LIISA YLI-KETOLA

MINNA AULASSAARI

Helinä Leppäsen jalostuslampaista sudet tappoivat kaksi tiineenä ollutta ja yhden, jolta jäi karitsoita orvoiksi.